

Sanayisizleşme riski masaya yatırıldı

Şevval AYDOĞAN

ÜRETİMİN sürdürülebilirliği, finansmana erişim ve **sanayinin** dönüşümü, **İstanbul Sanayi Odası**'nın temmuz ayı meclis toplantısında masaya yatırıldı. Dün Odakule Fazıl Zoru Meclis Salonu'nda gerçekleştirilen toplantının açılış konuşmasını yapan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, sözlerine haziran ayı meclis toplantısında yaptığı, "Ülkemiz **sanayisi** için özel ve acil bir kredi paketine ivedilikle ihtiyaç var" çağrısını hatırlatarak başladı. Geçen hafta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan **sanayi** destek paketini üretim hayatı adına son derece kıymetli ve umut verici bir karar olarak gördüklerini vurgulayan Bahçivan, "Bu karar; yalnızca bir finansman desteği değil, Türkiye'nin üretim gücüne, yatırım iradesine, istihdamına ve ihracat kapasitesine verilen güçlü bir sahiplenme mesajıdır.

Atılan bu adımı memnuniyetle karşılıyor; **sanayimizin** rekabet gücünü, üretim kapasitesini ve dönüşüm ihtiyacını destekleyecek benzer adımların devam edeceğine inanıyoruz" dedi.

Son yıllarda giderek artmaya

başlayan küresel risk ve belirsizlere değinen Bahçivan, Türkiye **sanayisi** ve ekonomisinin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle genel olarak bir **sanayisizleşme** riskinin kendisini gösterdiğine dikkat çekti.

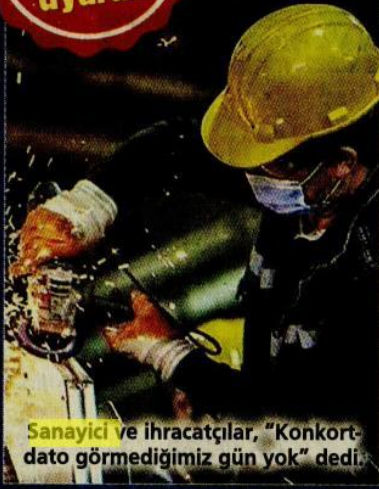
'BÜTÜNCÜL BİR YOL HARİTASI GEREK'

Bahçivan, bu riske karşın atılması gereken adımları şöyle sıraladı: "Yapmamız gereken, mevcut ekonomik programımızı, ana hedeflerinden vazgeçmeden, **sanayimizin** üretken kapasitesini koruyarak, kırılganlıklarını azaltarak ve teknolojik dönüşümünü destekleyerek bütüncül bir yol haritası ile güçlendirmektir. Erken **sanayisizleşme** Türk ekonomisinde birikimlerin kaybıdır."

**İSO Başkanı
Bahçıvan da
uyardı:**

Sanayicilik artık riskli görülüyor

Sanayici ve ihracatçılar, "Konkordato görmediğimiz gün yok" dedi

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, **sanayinin** yalnızca ekonomik değil sosyolojik bir riskle de karşı karşıya olduğunu söyledi. Bahçıvan, "İş insanlarıyla sohbetlerde ortak bir cümleyle karşılaşıyoruz: 'Hâlâ neden **sanayicilik** yapıyorsun?' Bu soru, **sanayiye** bakışın değişimini yansıtıyor. Üretim yapmak, fabrika kurmak ve istihdam oluşturmak başarı hikayesi olarak görülürken bugün birçok kişi

açısından **sanayi**, yüksek riskli, yorucu ve geleceği belirsiz bir faaliyet olarak algılanıyor. Bu algı değişimi, en az ekonomik göstergeler kadar önemli" diye konuştu.

'OKSİJENE İHTİYAÇ VAR'

İSO Meclisi'nin temmuz ayı olağan toplantısındaki panelde konuşan TİM Başkanı Mustafa Gültepe de "Yurt dışında mağazaların her tarafında Türk var. Burası daha ucuz diyorlar. Türkiye'de formülde

bir eksiklik var. Nefessiz, oksijensiz kaldık" dedi. "Krediyle iş yapıyorsanız yüzde 40-45 faizle **sanayicilik** olmaz" diyen Gültepe, "3 yıldan beri bu böyle. Bir ay değil, 2 ay değil" dedi. "Kur aşağı doğru indiği için merdivenden aşağı düştük. O düzleme çıkmak istiyoruz" diyen Gültepe, "**Sanayinin** rekabetçilikle ilgili oksijene ihtiyacı var. Konkordato haberi duymadığımız gün yok" dedi. **Hülya KESKİN ORUÇOĞLU/SÖZCÜ**

İSO BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN "ERKEN SANAYİSİZLEŞME" RİSKİNE DİKKAT ÇEKTİ

Gençler sanayide uzun vadeli bir kariyer düşünmüyor

İmalat sanayisinin GSYH içindeki payının yüzde 20'lerin altına gerilediğini belirten İSO Başkanı Erdal Bahçivan, genç kuşakların daha esnek alanlara yönelmesiyle sanayide aidiyet duygusunun kaybolduğunu ifade etti. Bahçivan "Teknoloji satın alınabilir ancak nitelikli insan kaynağı ve üretim motivasyonu bir kez kaybedilirse telafisi zordur" dedi.

CANAN ERASLAN

Yüksek faiz oranları ve artan enflasyon sanayi ve üretimi olumsuz etkilerken, ekonomide hizmet sektörüne doğru kayış hızlanıyor. Bu durum, Türkiye için ciddi bir "erken sanayisizleşme" riskini beraberinde getiriyor.

İstanbul Sanayi Odası (İSO)

Meclisinin temmuz ayı olağan toplantısı, bu tehlikeye dikkat çekmek maksadıyla "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken Sanayisizleşme" ana gündemiyle gerçekleştirildi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantının ardından düzenlenen panelde; TİM Başkanı Mustafa Gültepe, MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, DEİK Türkiye-Avustralya İş Konseyi Başkanı ve Çalık Holding Yönetim Kurulu Üyesi Steven Young ile

TTC Danışmanlık Kurucu Ortağı Tankut Turna-oğlu da söz aldı.

Toplantıda sanayisizleşme riskine dair çarpıcı tespitlerde bulunan İSO Başkanı Erdal Bahçivan, imalat sanayisinin toplam GSYH içindeki payının yüzde 20'lerin altına düştüğünü hatırlattı. Mevcut üretim tabanının düşük teknoloji, yetersiz öz sermaye, zayıf verimlilik ve yüksek ithal girdi bağımlılığı arasına sıkıştığını dikkat çeken Bahçivan, şunları kaydetti: Böyle bir yapı, üretime devam etse bile teknoloji geliştiremez, verimliliğini artıramaz, dış şoklara karşı direnç oluşturamaz ve yüksek gelirli ülke seviyesine geçişi destekleyemez. Gelişmiş ülkelerde sanayinin ekonomideki ağırlığının azalması ile Türkiye'deki durum aynı değildir. Gelişmiş ülkeler, yüksek teknoloji odaklı sanayi sonrası "Bilgi

Toplumu'na geçerken; Türkiye'de ise geleneksel sektörler kan kaybediyor ve hizmet sektörünün ağırlığı artıyor. Bir başka ifadeyle, Türkiye klasik sanayileşmesini tamamlamadan hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüşüyor. Bu durumu ülkemizin geleceği açısından doğru bulmuyoruz. Zira bilinmelidir ki toplumlar ancak üreterek ayakta kalabilir.

Bahçivan, iş dünyasında üretim kültürüne yönelik algının da değiştiğini vurgulayarak, iş insanları arasında "Hâlâ neden sanayicilik yapıyorsunuz?" sorusunun giderek yaygınlaştığını belirtti.

Bahçivan "Genç kuşakların sanayi sektörüne ilişkin beklentileri hızla değişiyor. Gençler artık sanayide uzun vadeli bir kariyer hayal etmiyor; daha esnek, hızlı gelir sağlayan

ve fiziksel üretimden uzak alanlara yönelmeyi tercih ediyorlar. Sanayicilerimiz, uzun yıllar emek verilerek oluşturulan aidiyet duygusunun giderek kaybolduğundan yakınıyor. Oysa sanayi yalnızca büyük fabrikalardan ibaret değildir. Birbirini besleyen binlerce KOBİ'nin, tedarikçinin, mühendisin, ustanın ve çrağın oluşturduğu büyük bir ekosistemdir. Bu yapı zayıfladığında yalnızca fabrikalar kapanmaz; bilgi birikimi, mesleki kültür ve üretme kabiliyeti de aşınır. Teknoloji satın alabilirsiniz, makine kurabilirsiniz, finansman bulabilirsiniz... Ancak üretim kültürünü benimsemiş, o teknolojiyi kullanacak nitelikli insan kaynağını kaybettiğinizde, bunu kısa sürede yeniden inşa etmeniz mümkün değildir. Yapmamız gereken; sanayimizin üretken kapasitesini koruyan, kırılma noktalarını azaltan ve teknolojik dönüşümü destekleyen bütüncül bir yol haritası oluşturmaktır" ifadelerini kullandı.

Merkez bu sesi duyacak mı?

Merkez Bankası'nın faiz kararı öncesinde iş dünyası, yüksek finansman maliyetleri ve kredi erişim sorununun üretim üzerindeki baskısının artık sürdürülemez hale geldiği konusunda hemfikir. **TOBB, MÜSİAD, İTO** ve **İSO başkanları**, para politikasında normalleşme sürecine geçilmesini, kredi kanallarının yeniden açılmasını ve üretimi destekleyecek adımların gecikmeden devreye alınmasını istedi. Karar, yalnızca piyasaların değil, aylardır ekonomide yeni bir sayfa açılmasını bekleyen reel sektörün taleplerine ne ölçüde karşılık verileceğini de gösterecek.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) bugün açıklayacağı Para Politikası Kurulu kararı, uzun süredir yüksek finansman maliyetleri ve

krediye erişim güçlüğüyle mücadele eden reel sektör açısından kritik önem taşıyor. Üretimin ihracata,

yatırımdan istihdama kadar birçok alanda baskının arttığına işaret eden iş dünyasının önde gelen isimleri, enflasyonla mücadelede taviz verilmeden reel sektörü rahatlatacak yeni bir döneme geçilmesini bekliyor. Gözler şimdi yalnızca politika faizine değil, Merkez Bankası'nın karar metninde vereceği mesajlara da çevrilmiş durumda. Karar öncesinde **TOBB, MÜSİAD, İTO ile **İSO**'dan peş peşe yükselen çağrıların ortak noktası, finansmana erişimin kolaylaştırılması ve üretimi destekleyecek seçici adımların hayata geçirilmesi oldu. İş dünyası, mevcut sıkı para politikasının reel sektör üzerindeki yükünün giderek ağırlaştığını vurgularken, son dikkat çeken çıkış **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu**ndan geldi.**

KREDİ MALİYETLERİ AŞAĞI ÇEKİLMELİ Hisarcıklıoğlu, bankaların kredi faizlerini indirirken ağır davrandığını, mevcut kredi limitlerine erişimde dahi zorluk çıkarıldığını belirterek, finansman sıkışıklığının piyasadaki ödeme zincirini bozduğunu

söyledi. Hisarcıklıoğlu, "Bankalar yüzde 60 faiz alıyorlar ama çıkarken bir günde yansıtıyorlar, indirirken iki ay

bekliyorlar. Kredi faizlerini yüksek tutuyorlar. Mevcut kredi limitlerinizi bile kullanırken zorluk çıkartıyorlar. Böyle olunca da piyasada ödemeler dönmüyor. Çekimiz, senedimiz ödenmiyor. Bankalarımızdan daha vicdanlı davranmalarını talep ediyoruz" dedi. Yüksek enflasyondan en fazla reel sektörün etkilendiğini dile getiren Hisarcıklıoğlu, üretimin sürdürülebilmesi için finansmana erişimin kolaylaştırılması ve kredi maliyetlerinin aşağı çekilmesi gerektiğini ifade etti.

CABİR TURGUT

SIKI PARA POLİTİKASI MİADINI DOLDURDU

Mevcut ekonomik programa yönelik önemli değerlendirmelerden birini de **Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD)** Genel Başkanı Burhan Özdemir yaptı. Özdemir, sıkı para politikasının tek başına sürdürülebilir olmadığını altını çizerek, yeni bir çıkış stratejisine ihtiyaç duyulduğunu anlattı. Özdemir, "Sıkı para politikasının süresini çoktan doldurduğunu düşünüyorum.

Burhan Özdemir

Sorunlarımızı birebir sıkı para politikasıyla çözemeyeceğimizi gördük ve anladık. Paradigmanın değişmesi ve devlet stratejisinin oluşturulması lazım" diye konuştu. Özdemir, kontrolsüz faiz indirimlerinin geçmişte yaşanan sorunları yeniden doğurabileceğine de değinerek, seçici para politikasının devreye alınmasını istedi.

YENİ BİR İNCE AYARA İHTİYACIMIZ VAR

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı **Şekib Avdagic** de mevcut programın temel kazanımlarının korunması gerektiğini ancak değişen küresel koşullar nedeniyle ekonomi yönetiminin yeni bir ince ayara ihtiyaç duyduğunu kaydetti. Avdagic, "Kazanımları yok saymak mümkün değil.

Şekib Avdagic

Gelinen aşamada ise savaşın getirdiği şartlarla birlikte iş dünyasının beklentileri de dikkate alınarak bugüne kadar finans ağırlıklı, rezerv ağırlıklı, baskılanmış kur ağırlıklı sürdürülen politikaya

birkaç noktada güncelleme gelmesi gerektiğini düşünüyoruz" dedi. Avdagic, döviz kuru ile enflasyon arasındaki dengeyi bozulmasının ihracatçı üzerindeki baskıyı artırdığını ve dış ticarete rekabet gücünün korunmasının önemli olduğunu aktardı.

ÜRETİME DESTEK KACINILMAZ

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan ise Orta Vadeli Program'ın (OVP) mevcut şartlar karşısında üretim hayatının ihtiyaçlarıyla birlikte ele alınması gerektiği görüşünü paylaşıyor, sözlerini şöyle sürdürdü: "OVP'nin temel hedefi olan dezenflasyon

Erdal Bahçıvan

ve finansal istikrar yönündeki kararlılığı değerli buluyoruz. Ancak ortaya çıkan yeni koşullar, programın

üretim hayatını destekleyecek tamamlayıcı adımlarla güçlendirilmesini artık kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu güncellenen, üretim paydaşlarıyla istişare içinde ve sahadaki gerçeklik dikkate alınarak yapılacağına inanıyoruz. Üç yıldır uygulanan istikrar yaklaşımına en güçlü desteğin üretim kesiminden geldiğini hatırlatan Bahçıvan, "Sanayimizin yeniden ivme kazanabilmesi için; finansmana erişimin kolaylaştırılması, maliyet baskılarının hafifletilmesi ve öngörülebilirliğin artırılması büyük önem taşıyor. Aynı zamanda teknolojik dönüşümü hızlandıracak, verimliliği yükseltecek ve yüksek katma değerli üretimi teşvik edecek yapısal adımların gecikmeden devreye alınması gerekiyor" açıklamasında bulundu.

▶ İSTANBUL

'ERKEN SANAYİSİZLEŞME' UYARISI

Sanayinin ekonomideki ağırlığının azaldığına dikkat çeken **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan**, Türkiye'nin **sanayileşme** sürecini tamamlamadan **sanayinin** ekonomideki payını kaybetmeye başladığını belirterek, "erken **sanayisizleşme**" riskine karşı üretim odaklı ve bütüncül bir **sanayi** politikası çağrısında bulundu. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** Temmuz ayı olağan Meclis toplantısı, "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken **Sanayisizleşme**" gündemiyle gerçekleştirildi. Toplantının açılışında konuşan **İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**, Türkiye ekonomisi ve **sanayisinin** önemli bir riskle karşı karşıya olduğunu belirterek, **sanayinin** ekonomideki ağırlığının giderek azaldığını söyledi.

İmalat **sanayinin** gayrisafı yurt içi hasıla (GSYH) içindeki payının yüzde 20'nin altına gerilediğine dikkat çeken Bahçivan, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerden farklı olarak **sanayileşme** sürecini tamamlamadan hizmet sektörü ağırlıklı bir ekonomik yapıya yöneldiğini ifade etti. Mevcut üretim yapısının düşük teknoloji, yetersiz özsermaye ve yüksek ithal girdi bağımlılığıyla karşı karşıya olduğunu belirten Bahçivan, "Toplamlar ancak üretmek ayakta kalabilir" dedi.

"İNSAN KAYNAĞI KAYBEDİLİRSE KISA SÜREDE YENİDEN OLUŞTURULAMAZ"

Erken **sanayisizleşmenin** yalnızca ekonomik göstergelerdeki değişimden ibaret olmadığını vurgulayan Bahçivan, bunun aynı zamanda üretim kültürü ve nitelikli insan kaynağını da tehdit ettiğini söyledi. Genç kuşakların **sanayiye** ilgisinin azaldığını ifade eden Bahçivan, üretim kültürünü benimsemiş insan kaynağının kaybedilmesi halinde bunun kısa sürede yeniden oluşturulamayacağı uyarısında bulundu.

Küresel ölçekte yapay zeka yatırımlarının hız kazandığı bir dönemde Türk **sanayisinin** önemli bir dönüşüm sürecinden geçtiğini kaydeden Bahçivan, dezenflasyon sürecinin **sanayici** üzerindeki yükünü artırdığını belirtti. Bahçivan, mevcut ekonomik programın üretim kapasitesini koruyacak ve teknolojik dönüşümü destekleyecek politikalarla güçlendirilmesi gerektiğini dile getirdi.

Türkiye'nin erken **sanayisizleşme** riskinden yüksek katma değerli üretime geçişle kabileceğini ifade eden Bahçivan, **İSO** bünyesinde kurulan Stratejik Dönüşüm Merkezi'nin (SDM) bu süreçte firmalara rehberlik edeceğini söyledi. **Sanayi** ve Teknoloji Bakanlığı ile KOSGEB'in desteklediği merkez bünyesinde hayata geçirilecek "Değer Odaklı Dijitalleşme ve Büyüme Programı"nın firmaların dönüşümüne katkı sağlamasının hedeflendiğini belirtti.

İSO Meclis toplantısı "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken Sanayisizleşme" ana gündemi ile gerçekleştirildi. Toplantıya konuk olan TEPAV Ekonomik ve Yapısal Politikalar Merkezi Direktörü Dr. Burcu Aydın, TİM Başkanı Mustafa Gültepe, MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, DEİK Türkiye- Avustralya İş Konseyi Başkanı Steven Young ve TTC Danışmanlık Kurucu Ortağı Tankut Turnaoğlu gündeme ilişkin değerlendirmelerini paylaştı.

"Bize hala neden sanayicilik yapıyorsun diye soruyorlar"

YENER KARADENİZ / İSTANBUL

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi temmuz ayı olağan toplantısı "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken Sanayisizleşme" ana gündemi ile gerçekleştirildi. Meclis toplantısında moderatörlüğünü TEPAV Ekonomik ve Yapısal Politikalar Merkezi Direktörü Dr. Burcu Aydın'ın üstlendiği panelde TİM Başkanı Mustafa Gültepe, MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, DEİK Türkiye- Avustralya İş Konseyi Başkanı ve Çalık Holding Yönetim Kurulu Üyesi Steven Young ve TTC Danışmanlık Kurucu Ortağı Tankut Turnaoğlu konuk olarak gündeme yönelik değerlendirmelerini paylaştı. Toplantının açılışında konuşan İSO Başkanı Erdal Bahçivan, sanayinin yalnızca ekonomik göstergeler üzerinden değil, toplumdaki algı değişimi nedeniyle de ciddi bir kırılma yaşadığını söyledi. Bugün gelinen noktada en çarpıcı göstergenin, iş dünyasında sanayicilere yöneltilen "Hala neden sanayicilik yapıyorsun?" sorusu olduğunu dile getiren Bahçivan, bu sorunun basit bir sohbet konusu olmadığını, Türkiye'de üretime bakışın köklü biçimde değiştiğini gösteren önemli bir işaret olduğunu belirtti.

Sanayi artık riskli ve yorucu

Bir dönem fabrika kurmanın, üretim yapmanın ve istihdam oluşturma başarısı hikayesi olarak görüldüğünü hatırlatan Bahçivan, bugün ise sanayinin yüksek riskli, yorucu ve geleceği belirsiz bir faaliyet olarak algılanmaya başladığını söyledi. Bu algı değişiminin ekonomik göstergeler kadar önemli olduğuna işaret eden Bahçivan, üretim kültürünün zayıflamasının Türkiye'nin geleceği açısından ciddi risk oluşturduğunu ifade etti.

Türkiye sanayileşmeyi tamamlamadı Bahçivan, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerden farklı bir süreç yaşadığını belirterek, sanayinin ekonomideki ağırlığını kaybetmesinin doğal bir dönüşümün sonucu olmadığını söyledi. Gelişmiş ülkelerin yüksek teknolojiye dayalı sanayiye sonrasına geçerken Türkiye'nin geleneksel sektörlerde güç kaybettiğini ifade eden Bahçivan, ülkenin klasik sanayileşmesini tamamlamadan hizmet sektörü ağırlıklı bir ekonomik yapıya yöneldiğini dile getirdi. Bunun doğru bir gelişme olmadığını vurgulayan

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, Türkiye'nin yalnızca ekonomik değil sosyolojik bir sanayi riskiyle karşı karşıya olduğunu belirterek "İş dünyasında sanayicilere artık 'hala neden sanayicilik yapıyorsun?' sorusunun yönetildiğini kaydetti. Bahçivan, gençlerin de üretim yerine masa başı işleri tercih ettiğini vurgulayarak, erken sanayisizleşme tehlikesine dikkat çekti.

Zayıf talep ve maliyet baskısı; artık yüksek teknoloji grubundaki ihracatçıya da etkiliyor

Erdal Bahçivan zayıf talep, finansman sorunu ve maliyet baskısının ilk etapta emek yoğun sektörleri vurduğunu ancak artık etkinin daha yüksek teknoloji grubundaki ihracatçı sektörlerle de yayılmaya başladığını söyledi. Türkiye'nin uzun yıllar içinde büyük çabalarla oluşturduğu sanayi birikiminin risk altında olduğunu belirten Bahçivan, yapay zekâ ve yüksek teknoloji yatırımlarının hızlandığı yeni dönemde kapsamlı ve uzun vadeli

bir sanayi politikasına her zamankinden daha fazla ihtiyaç bulunduğunu ifade etti. Bu nedenle mevcut ekonomi programının sanayinin üretim kapasitesini koruyacak, kırılganlıklarını azaltacak ve teknolojik dönüşümü hızlandıracak bütüncül bir yol haritasıyla desteklenmesi gerektiğini söyleyen Bahçivan, Türkiye'nin erken sanayisizleşme riskinden ancak yüksek katma değerli üretime geçiş hızlandırarak kurtulabileceğini dile getirdi.

Bahçivan, toplumların ancak üreterek ayakta kalabileceğini söyledi.

Gençler sanayide gelecek görmüyor

Sanayide yaşanan dönüşümün yalnızca fabrikaları değil, çalışma hayatını da etkilediğini belirten Bahçivan, genç kuşakların üretim sektöründen giderek uzaklaştığını söyledi. Gençlerin uzun vadeli kariyerlerini sanayide kurmak istemediğini belirten Bahçivan, daha esnek çalışma imkânı sunan ve daha hızlı gelir sağlayan alanların tercih edildiğini ifade etti. Ailelerin de çocuklarını geçmişte olduğu gibi üretimin içinde yetiştirmeye değil, masa başı olarak gördükleri mesleklerle yönlendirdiğini kaydeden Bahçivan, ustalık, operatörlük ve teknik kariyerlerin eski cazibesini kaybettiğini dile getirdi.

Kaybolan üretim, getirmek kolay değil

Bahçivan, sanayinin yalnızca büyük fabrikalardan ibaret olmadığını, binlerce KOBİ, tedarikçi, mühendis, teknisyen ve ustadan oluşan büyük bir ekosistem olduğunu söyledi. Bu yapının zayıflaması halinde sadece fabrikaların kapanmayaacağını belirten Bahçivan, bilgi birikimi, mesleki kültür ve üretim kabiliyetinin de aşılmayacağını ifade etti. Teknolojinin ve makinenin satın alınabileceğini ancak üretim kültürünü benimsenmiş insan kaynağının kısa sürede yeniden oluşturulamayacağını belirten Bahçivan, bu nedenle erken sanayisizleşmenin yal-

nızca ekonomik değil aynı zamanda sosyolojik bir mesele olarak görülmesi gerektiğini vurguladı.

150'den fazla şirket zarar açıkladı

Bahçivan, sanayide yaşanan sıkışmanın şirket bilançolarına da yansıdığını söyledi. Geçen ay açıklanan İSO 500 ve bu hafta yayımlanan İSO İkinci 500 araştırmalarına dikkat çeken Bahçivan, 2025 yılında her iki listede de 150'yi aşkın şirketin zarar açıkladığını belirtti. Faaliyet kârlılığının son on yıl ortalamasının yaklaşık üç puan altında kaldığını ifade eden Bahçivan, sanayicilerin artan finansman yükü altında ezildiğini söyledi.

Karın yüzde 90'ı finansmana gidiyor

Konuşmasında finansman maliyetlerine de dikkat çeken Bahçivan, İSO 500 şirketlerinde faaliyet karından finansmana ayrılan payın yüzde 85'e, İSO İkinci 500'de ise yüzde 87'ye ulaştığını açıkladı. Başka bir ifadeyle sanayinin en büyük kuruluşlarının ana faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın neredeyse yüzde 90'ı finansman giderlerine ayrılmak zorunda kaldığını belirten Bahçivan, yüksek enflasyon, finansmana erişim güçlüğü, yüksek maliyetler ve Türk lirasındaki reel değerlenmenin rekabet gücünü zayıflattığını söyledi. Bu koşullar altında sanayicilerin "Bu şartlar daha ne kadar sürecek, böyle bir ortamda nasıl ayakta kalacağız?" sorusunu sormaya başladığını ifade etti.

Erken sanayisizleşme tehlikesi kapımızda

Sanayinin içinden geçtiği, öngörülmezliklerle dolu süreçle, erken **sanayisizleşme** riskine işaret eden **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, "Erken **sanayisizleşme** Türk ekonomisinde birikimlerin kaybıdır. Yapmamız gereken, mevcut ekonomik programımızı, ana hedeflerinden vazgeçmeden, **sanayimizin** üretken kapasitesini koruyarak ve teknolojik dönüşümünü destekleyerek bütüncül bir yol haritası ile güçlendirmektir" dedi.

Hamide HANGÜL

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) Temmuz ayı olağan meclis toplantısı, "Türkiye'yi bekleyen tehlike: Erken **sanayisizleşme**" ana gündemiyle gerçekleştirildi. Toplantının açılışında konuşan **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, Türkiye'de imalat **sanayinin** toplam GSYH içindeki payının yüzde 20'lerin altında olduğuna işaret etti. Bahçivan, şöyle devam etti: "Bunun yanı sıra mevcut üretim tabanının düşük teknoloji, yetersiz özsermaye, zayıf verimlilik ve yüksek ithal girdi bağımlılığına sıkışması gibi bir tehlike söz konusudur. Böyle bir yapı, üretim yapmaya devam etse bile teknoloji geliştiremez, verimlilik artışı sağlayamaz, dış şoklara karşı direnç oluşturamaz ve yüksek gelirli ülke düzeyine geçişi destekleyemez..."

Geleneksel sektörler kan kaybediyor

Türkiye'de **sanayinin** zayıflamasıyla, gelişmiş ülkelerde **sanayinin** ekonomi içindeki ağırlığının azalmasının aynı şeyler olmadığını altını çizen Bahçivan, "Gelişmiş ülkeler yüksek teknoloji odaklı **sanayi** sonrası 'bilgi toplumu'na geçerken, Türkiye'de ise geleneksel sektörler her geçen gün kan kaybediyor ve hizmet sektörünün ekonomi içindeki ağırlığı giderek artıyor. Başka bir ifadeyle, Türkiye klasik **sanayileşmesini** tamamlamadan hizmet sektörü ağırlıklı bir ekonomiye sahip olma yolunda ilerliyor. Bu durumu ülkemizin ve toplumumuzun geleceği açısından doğru bulmuyoruz" dedi.

Üçüncü yılını geride bırakan

ekonomi programına da değinen **Erdal Bahçivan**, programın başlıca hedefi olan dezenflasyon sürecinin, istendiği kadar hızlı ilerlemediğini işaret etti. Bahçivan sözlerini şöyle sürdürdü: "Türk **sanayicisi**, mevcut acımasız küresel rekabet ortamında hâlâ yüzde 30 patikasında seyreden, dünyanın geri kalanına göre çok daha yüksek bir enflasyon yükü altında ayakta kalmaya çalışıyor. Hiç kuşkusuz, ekonomi politikalarının etki alanının dışında gerçekleşen birçok kritik gelişmenin bu gecikmede etkili olduğunu kabul etmemiz gerekiyor. Ancak gelineen noktada **sanayicilerimizin** artık nefes almakta zorlandığı da bir gerçek. Yüksek enflasyon, başta finansman olmak üzere tüm maliyetleri artırıyor. Yüksek maliyetlerle finansmana razı olsanız bile ulaşmanız mümkün olmuyor. **Sanayicimiz** haklı olarak, bu şekilde geçen birkaç yılın ardından bu şartların daha ne kadar süreceğini ve böyle bir ortamda nasıl hayatta kalacağını sorguluyor."

"Finansman yükü, kazanımları tehlikeye atıyor"

Asıl çarpıcı tablonun, firmaların kârlılık göstergelerinde orta-

ya çıktığının altını çizen Bahçivan, **sanayinin** devler liginde bile kuruluşların ana faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın neredeyse yüzde 90'ını sadece finansman giderlerine ayırmak zorunda kaldığını, zayıf iç ve dış talebin en çok geleneksel, emek-yoğun sektörlerin hissettiğini bildirdi. Bahçivan, "Ancak bu yük, geldiğimiz noktada söz konusu sektörlerimizi etkilemenin ötesine geçmiş ve daha üst teknoloji grubunda yer alan diğer ihracatçı sektörlerimize doğru yayılmaya başlamış durumdadır. İçinden geçtiğimiz koşullar, Türkiye'nin uzun yıllarda, büyük çabalarla elde ettiği kazanımları tehlikeye atmakta ve genel olarak bir **sanayisizleşme** riski kendisini göstermektedir." değerlendirmesinde bulundu.

"Yeni nesil **sanayi** politikasına ihtiyaç var"

Yapay zekanın, üretim süreçlerine ve snai ürünlere yerleştirilmesinin de bir diğer kritik alan olduğunun altını çizen Bahçivan, "Bu belki de **sanayicilerimizi** bekleyen çok daha büyük bir sınav. Türk **sanayisi**, mevcut kaynak yapısı ve finansman sistemiyle bu sınavı nasıl hakkıyla kazanacak?

Bu soruyu hepimizin sorması gerekiyor. Yapmamız gereken, mevcut ekonomik programımızı, ana hedeflerinden vazgeçmeden, **sanayimizin** üretken kapasitesini koruyarak, kırılganlıklarını azaltarak ve teknolojik dönüşümünü destekleyerek bütüncül bir yol haritası ile güçlendirmektir. Ülkemizi erken **sanayisizleşme** riskinden kurtaracak yüksek nitelikli üretime geçmeliyiz. Vakit kaybetmeden kalkınma sıçraması için, 'yeni nesil **sanayi** politikası' en üst seviyede ihtiyaç duyduğumuz kılavuzdur."

Sanayinin içinden geçtiği, öngörülemezliklerle dolu bu süreçte, erken **sanayisizleşme** tuzağından kaçabilmek için dönüşüm modelinin önemine dikkati çeken Bahçivan, "Erken **sanayisizleşme**, gelişmekte olan bir ülkenin **sanayileşme** ve teknolojik gelişim sürecinde yeterince ilerlemeden, **sanayinin** ekonomide lokomotif olma rolünü yitirdiği; bir diğer ifadeyle imalat **sanayinin** yapısal dönüşümünü tamamlamadan, üretim, istihdam ve yatırım içindeki ağırlığını kaybetmeye başlamasıdır. Erken **sanayisizleşme** Türk ekonomisinde birikimlerin kaybıdır" uyarısı yaptı.

"Gençler 'masa başına' teşvik ediliyor"

Son dönemde farklı sektörlerden iş insanlarıyla yaptığımız sohbetlerde, 'Hâlâ neden **sanayicilik yapıyorsunuz?**' sorusuyla karşılaştıklarını dile getiren **İSO Başkanı** Bahçivan, "Bu soru, aslında Türkiye'de **sanayiye** bakışın nasıl değiştiğinin göstergesidir. Bir dönem üretim yapmak, fabrika kurmak ve istihdam oluşturmak başarı hikâyesi görülürken; bugün birçok kişi açısından **sanayi**, yüksek riskli, yorucu ve geleceği belirsiz bir faaliyet olarak algılanmaktadır. Bu algı değişimi, en az ekonomik göstergeler kadar önemlidir. Genç kuşaklar da artık **sanayide** uzun vadeli bir kariyer hayal etmiyor; daha esnek, daha hızlı gelir sağlayan ya da fiziksel üretimin uzun alanlara yönelmeyi tercih ediyor. Aileler de çocuklarının bir meslek edinmesini, üretimin içinde yetişmesini değil; daha 'rahat' ve masa başı olarak gördükleri işleri tercih etmelerini teşvik ediyor" diye konuştu.

"İthalata olan göbek bağıni kesmeliyiz"

Toplantıda konuşan **İSO Meclis Başkan Yardımcısı Sadık Ayhan Saruhan**, ihracatın içindeki yüksek teknoloji payının halen yüzde 3-4 bandını aşamadığını kaydetti. Saruhan, "İSO 500 listemizde, orta yüksek teknoloji şirketlerin payını kalıcı olarak yukarı çekemediğimiz sürece, küresel değer zincirinde başkalarından belirlediği fiyata boyun eğmek zorunda kalırız. Maalesef yüksek teknoloji ve inovasyonun yakını olana Ar-Ge'ye **sanayi** şirketleri olarak yeterince ve inovasyona yeterince para harcamıyoruz. Bugünkü yüzde 1'lik Ar-Ge harcaması OECD seviyesinin altındadır. **Sanayicilerimizin** Ar-Ge ve inovasyon harcamaları artmalı, aynı zamanda küresel ölçekte **sanayicimize** rekabet üstünlüğü sağlayacak teşvik politikaları hız kazanmalıdır. **Sanayicimizin** ayağındaki en önemli engel, ara maldaki ithalat bağımlılığı. İthalata olan göbek bağımızı kesmek zorundayız" ifadelerini kullandı.

Reel kesimi 'gidişat' kaygısı sararken ISO 'erken sanayisizleşme' uyarısı yaptı

Sanayicinin güveni azaldı

Ekonominin lokomotifi imalat **sanayi** ile ilgili güncel veriler istikrarsızlığa işaret ederken **sanayicilerin** yaşanan sorunlara ilişkin değerlendirmeleri sürüyor.

Merkez Bankası'nın dün yayımladığı "İktisadi Yönelim İstatistikleri ve Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE)" raporuna göre Temmuz 2026'da, mevsimsellikten arındırılmış RKGE, önceki aya (aylık) kıyasla 0.8 puan azalarak 101.2 puan oldu. Ayrıntılara bakıldığında, endeksi gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarı, gelecek üç aydaki toplam istihdam, mevcut mamul mal

stoku ve gelecek üç aydaki üretim hacmine ilişkin değerlendirmeler artış, sabit sermaye yatırım harcaması, mevcut toplam sipariş miktarı, son üç aydaki toplam sipariş miktarı ve genel gidişata ilişkin değerlendirmeler azalış yönünde etkiledi. Öte yandan yine Merkez Bankası'nın yayımladığı

"İmalat **Sanayi** Kapasite Kullanım Oranı (KKO), Temmuz 2026" raporuna göre KKO, aylık bazda 0.5 puan azalışla yüzde 73.8'e indi.

'Bütüncül bir politika'

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal

Barçivan ise dün, ana konusu "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken **Sanayisizleşme**" olan **İSO** Meclisi toplantısında yaptığı konuşmada, Türkiye'nin yalnızca ekonomik değil sosyolojik bir **sanayi** riskiyle karşı karşıya olduğunu söyledi. İş dünyasında **sanayicilere** artık "Hâlâ neden **sanayicilik** yapıyorsun" sorusunun yöneltildiğini belirten Bahçivan, gençlerin de üretim yerine masa başı işleri tercih ettiğini vurgulayarak erken **sanayisizleşme** tehlikesine dikkat çekti. Üretim odaklı ve bütüncül bir **sanayi** politikası çağrısında bulunan Bahçivan, üretim kültürü ve nitelikli insan kaynağının korunmasının kritik önem taşıdığını söyledi.

• **Ekonomi Servisi**

Erdal
Bahçivan

Bahçivan'dan 'sanayisizleşme' uyarısı

İSTANBUL Sanayi Odası

Başkanı **Erdal Bahçivan**, zayıf iç ve dış talep, Türk lirasındaki reel değerlenme ve finansmana erişim

sorunlarının sanayi üzerindeki baskıyı artırdığını söyledi. Bahçivan, Türkiye'nin klasik sanayileşmesini tamamlamadan hizmet sektörü ağırlıklı bir ekonomiye yöneldiğini belir-

terek erken sanayisizleşme riskine karşı uzun vadeli bir politika çağrısı yaptı. Bahçivan, sanayinin birçok kişi tarafından yorucu, geleceği belirsiz bir alan olarak algılandığını söyledi.

ISO'da 'erken sanayisizleşme' tartışıldı

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) Meclisinin temmuz ayı olağan toplantısı "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken **Sanayisizleşme**" ana gündemi ile yapıldı. Toplantıya Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe ve **Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD)** Başkanı Burhan Özdemir de katıldı.

Toplantının açılış konuşmasını yapan ISO Başkanı **Erdal Bahçıvan**, Türkiye'nin **sanayileşmeyi** tamamlamadan **sanayisizleşmeye** başladığını vurguladı. Bu durumu Türkiye'nin geleceği açısından doğru bulmadıklarını dile getiren Bahçıvan, toplumlar ancak üreterek ayakta kalabileceğinin altını çizerek şu ifadeleri kullandı:

"Türkiye'de imalat **sana-yinin** toplam GSYH içindeki payı maalesef

yüzde 20'lerin altındadır. Bunun yanı sıra mevcut üretim tabanının düşük teknoloji, yetersiz özsermaye, zayıf verimlilik ve yüksek ithal girdi bağımlılığı içine sıkışması gibi bir tehlike söz konusudur. Böyle bir yapı, üretim yapmaya devam etse bile teknoloji geliştiremez, verimlilik artışı sağlamaz, dış şoklara karşı direnç oluşturamaz ve yüksek gelirli ülke düzeyine geçişi destekleyemez.

Üçüncü yılı geride bırakan sıkılaştırmacı ekonomi programına ilişkin de değerlendirmelerde bulunan Bahçıvan, "**Sanayicimiz** haklı olarak, bu şekilde geçen birkaç yılın ardından bu şartların daha ne kadar süreceğini ve böyle bir ortamda nasıl hayatta kalacağını sorguluyor." dedi.

